

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY LUTOWISKA
NA LATA 2022-2027

Lutowiska, 2021 r.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp.....	4
II.	Podstawy prawne opracowania Strategii.....	7
1.	Główne ramy prawne	7
2.	Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla.....	8
III.	Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	17
1.	Proces uspołeczniania	17
2.	Słownik pojęć.....	17
IV.	Misja oraz Wizja	18
V.	Charakterystyka środowiska społecznego.....	19
	Informacje ogólne	19
	Struktura ludności	19
	Szkolnictwo podstawowe.....	20
	Pomoc społeczna	20
	Bezrobocie.....	21
VI.	Diagnoza Problemów Społecznych.....	23
3.	Badania.....	23
	Problematyka badania	23
2.	Metodologia badania	25
	Uzasadnienie i wybór techniki badawczej	25
	Dobór próby	25
	Narzędzia badawcze	26
3.	Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy.....	26
	Struktura badanej próby	26
	Postrzeganie problemów społecznych przez dorosłych mieszkańców Gminy	29
	Gmina wobec problemów społecznych – opinie dorosłych mieszkańców	40
4.	Wnioski i rekomendacje.....	42
VII.	Analiza SWOT oraz dane prospektywne	47
1.	Analiza SWOT	47
2.	Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii).....	52
	Pomoc społeczna	52
	Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii.....	52
	Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej.....	53
VIII.	Cele Strategiczne, cele operacyjne i ich realizacja.....	54

1. Cele główne strategii.....	54
2. Cele operacyjne i ich realizacja (kierunki działania)	55
IX. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	59
X. System zarządzania i aktualizacji strategii.....	61
Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	61
Instrumenty realizacji strategii	61
Monitoring i ocena wdrażania strategii	62
Aktualizacja strategii.....	63

I. WSTĘP

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia takiej strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznych, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie - społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto przytoczyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Realizacja celu jaki wynika z konieczności stworzenia strategii gmina może realizować przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień.

---

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest

zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym” co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

II. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.). Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przyznawania,
3. organizację pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie problemów społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111, ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.);

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 573);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1285 ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057 ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest jednym ze sposobów realizacji Strategii Rozwoju Gminy Lutowska oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej ukazano sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno – gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien

odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna;
2. Polska Cyfrowa;
3. Kapitał Ludzki;
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski;
5. Rozwój regionalny;
6. Transport;

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

7. Kapitał społeczny;
8. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.

2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadań Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych obliuguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna. Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została przygotowana jako reakcja zwrotna na wyzwania, jakie zidentyfikowano w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Nerozerwalnym elementem inicjatywy rozwoju Polski na najbliższe lata jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Sztandarowym celem Strategii jest umocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju gospodarczo – społecznym Polski, realizowanego za pomocą czterech najważniejszych zadań szczegółowych:

- Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.
- Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.

Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.

Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Współpraca różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej, takich jak: organizacje społeczne czy podmioty publiczne będzie umożliwiała realizację określonych celów. Działania skierowane do beneficjentów OPS będą miały wpływ na osiągnięcie wyżej wymienionych założeń, a zwłaszcza na zwiększenie aktywności i wzrost poziomu umiejętności wspomagających rozwój kapitału społecznego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.

3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno - programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL)

Głównym jej celem jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Obejmuje 4 cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych;
2. Poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
3. Wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;

4. Redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Zaplanowano w niej szerokie działania, które odnoszą się do zatrudnienia i polityki społecznej oraz wpływających na nie kwestii związanych z zapewnieniem odpowiednich warunków mieszkaniowych, do edukacji i szeroko rozumianej ochrony zdrowia.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030

Głównym celem jest wsparcie i inkluzja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wzrost spójności społecznej. Określone na podstawie diagnozy priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych
- osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania
- podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030

Celem głównym Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Dokument zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. Wskazano 8 obszarów priorytetowych Strategii:

- Niezależne życie
- Dostępność
- Edukacja
- Praca
- Warunki życia i ochrona socjalna
- Zdrowie
- Budowanie świadomości
- Koordynacja.

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność

Uwzględnia szczegółowe rozwiązania we wszystkich najważniejszych sferach życia osób starszych, m.in. w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia, aktywności społecznej, zawodowej itp., a także dostosowania infrastruktury do potrzeb i możliwości takich osób.

Dokument przewiduje realizację szeregu działań wobec ogółu osób starszych w ramach następujących obszarów:

- Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.
- Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej.
- Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej.
- Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.
- Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.
- Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.

- Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

W dniu 28 września 2020 r. Sejmik Województwa Podkarpackiego podjął uchwałę Nr XXVII/458/20 w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Dokument ten jest kluczowy dla samorządu województwa, określa trendy rozwoju, cele oraz główne działania zmierzające do ich osiągnięcia w określonym horyzoncie czasowym.

Strategia stanowi drogowskaz dla działań podejmowanych przez władze wojewódzkie na każdej z płaszczyzn zarządzania rozwojem. Jej kierunki przełożą się na zapisy innych dokumentów strategicznych i operacyjnych w regionie, ukierunkują politykę rozwoju władz regionalnych oraz lokalnych interesariuszy procesu rozwoju województwa. Strategia określa również pole współpracy z samorządami zagranicznymi w tym ze strony Słowacji, Ukrainy i obszaru Karpat, gdyż województwo chce być aktywnym uczestnikiem relacji transgranicznych.

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 jest czwartą generacją strategii wojewódzkich. Wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju, kładzie nacisk na wzmocnienie funkcji gospodarczej regionalnych biegunów wzrostu oraz integrację ich obszarów oddziaływania, angażuje w procesy rozwoju wszystkie obszary regionu, otwiera politykę rozwoju na różne instrumenty finansowe, a także wyposaża politykę rozwoju w nowe narzędzia współpracy.

Zapisy kierunkowe Strategii zostały ujęte w następujące obszary tematyczne:

- Obszar tematyczny 1 – Gospodarka i nauka – ujęcie zagadnień kultury innowacyjności, rozwoju Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji, wzmocnienia powiązań nauki i gospodarki, gospodarki bezodpadowej, Przemysłu 4.0, sektorów gospodarki – rolnictwo i turystyka.
- Obszar tematyczny 2 – Kapitał ludzki i społeczny – zawiera zagadnienia w ujęciu horyzontalnym, z ujęciem sektora organizacji pozarządowych i Regionalnej Polityki Imigracyjnej.

- Obszar tematyczny 3 - Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska – dostrzega obecny stan infrastruktury komunikacyjnej oraz konieczność wzmocnienia dostępności w ujęciu zewnętrznym i wewnętrznym, obejmuje zagadnienia elektromobilności, gospodarki wodnej w tym zapewnienie dostępu do wody, retencji i zapobiegania powodziom, gospodarki wodno-ściekowej, przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.
- Obszar tematyczny 4 - Dostępność usług – zagadnienia dostępności do e-usług, bezpieczeństwa, współpracy regionalnej, ponadregionalnej i transgranicznej, jak również kompleksowe wsparcie obszarów w planowaniu przestrzennym.

Obszar horyzontalny – Terytorialny Wymiar Strategii – obejmuje działania w zakresie równoważenia procesów rozwoju poprzez przedstawienie Regionalnej Polityki Miejskiej w oparciu o bieguny wzrostu i hierarchiczny układ miast, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, oraz wskazanie obszarów wymagających szczególnego wsparcia dla pobudzania procesów rozwojowych.

Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026

Strategia Rozwoju Gminy została przyjęta Uchwałą Nr XXX/146/2017 Rady Gminy Lutowiska z dnia 9 listopada 2017 roku. Dokument ten jest zbieżny ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego.

W Strategii tej, na gruncie trzech obszarów przyjęto łącznie siedem celów operacyjnych, a pierwszy z nich to: „Poprawa standardu i jakości życia mieszkańców”. W ramach tego celu, wyróżniono następnie 16 celów strategicznych oraz przypisano do nich zadania.

III. PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsidiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

IV.MISJA ORAZ WIZJA

Misja, to skrócony opis wizji, akcentujący przede wszystkim główne pola aktywności w przyszłości, stanowiący najogólniejszy cel Gminy. W ślad za Strategią Rozwoju Gminy warto powtórzyć misję i określić ją dla niniejszej Strategii następująco:

Gmina Lutowiska gwarantem dobrych warunków do życia, pracy i rozwoju mieszkańców.

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Lutowiska, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za 5 lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Mając na względzie założenia wcześniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (na lata 2016-2021), Strategii Rozwoju Gminy, a także przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, w niniejszej Strategii, wizję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Lutowiska, jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców, które:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej (zwłaszcza integracji seniorów), ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania ubóstwu i marginalizacji społecznej;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę zdrowotną.

Celem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną misją i wizją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary.

V.CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Lutowiska położona jest w południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie bieszczadzkim. Jest gminą graniczną, sąsiadującą jednocześnie z Ukrainą i Słowacją. Swym zasięgiem obejmuje najwyższe partie polskich Bieszczadów oraz dolinę Sanu, który ma tutaj swoje źródła. Połowa obszaru gminy objęta jest ścisłą ochroną przyrody w ramach Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Niezwykłe walory krajobrazowe i przyrodnicze tych terenów powodują, że Lutowiska są gminą typowo turystyczną, którą z roku na rok odwiedza coraz więcej osób.

Obszar gminy zajmuje 40 558 ha, a największą powierzchnię stanowią lasy tj. blisko 85% ogólnej powierzchni – 40 257 ha. Użytki rolne to z kolei 9,7%. (4 624 ha). Pozostały udział, tzn. 5,6%, stanowią grunty zabudowane i zurbanizowane.

Na terenie Gminy, na koniec 2020 r., zarejestrowano 233 podmioty gospodarcze (wg ewidencji działalności gospodarczej). Struktura przedsiębiorstw skupia się na branżach: transportowej; budowlanej oraz handlu i naprawach. Poza tym, w Gminie funkcjonuje 25 sklepów wielobranżowych oraz 30 lokali gastronomicznych,

STRUKTURA LUDNOŚCI

GRUPA WIEKOWA	GMINA	
	OGÓLEM	KOBIETY
2019 rok	2 195	1083
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	372	179
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	1470	672
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	353	232
2020 rok	2210	1094
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	364	178

Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	1564	675
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	282	241

Źródło: Urząd Gminy

SKOLNICTWO PODSTAWOWE

Struktura placówek oświatowych w Gminie Lutowiska:

Liczba placówek	2018/2019	2019/2020
Placówki wychowania przedszkolnego	1	1
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	25	22
Szkoły podstawowe	1	1
Uczniowie szkół podstawowych	168	157
Szkoły ponadpodstawowe	1	0
Uczniowie szkół ponadpodstawowych	23	0

Źródło: Urząd Gminy

POMOC SPOŁECZNA

Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2019 ROK	2020 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI	269	238
W TYM ZADANIA WŁASNE	239	212
W TYM ZADANIA ZLECONE	30	26
LICZBA RODZIN	126	108
LICZBA OSÓB W RODZINACH	274	270

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutowiskach (dalej jako: GOPS lub OPS). Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących liczby osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej (nast. strona).

Poza GOPS, na terenie Gminy funkcjonują:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

BEZROBOCIE

Bezrobotni w Gminie Lutowiska.

	2019 ROK		2020 ROK	
	OGÓLEM	KOBIETY	OGÓLEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	143	77	148	83
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	26	14	28	20
ZAMIESZKALI NA WSI	143	77	148	83

Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW
	2019 rok			2020 rok		
UBÓSTWO	62	131	5,96%	53	121	5,58%
SIEROCTWO	0	0	0%	0	0	0%
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	0	0	0%	0	0	0%
BEZDOMNOŚĆ	3	3	0,13%	2	2	0,09%
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	31	54	2,46%	28	48	2,21%
BEZRADNOŚĆ	11	32	1,46%	8	25	1,15%
DŁUGOTRWALA CHOROBA	62	139	6,33%	56	125	5,76%
ALKOHOLIZM	17	34	1,54%	11	24	1,10%
NARKOMANIA	0	0	0%	0	0	0%
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	0	0	0%	1	1	0,04%

VI. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

3. Badania

PROBLEMATYKA BADANIA

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

- **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”³. Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.
- **Problemu narkotykowego (narkomania i dopalacze)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁴, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy.
- **Problemu nikotynowego (nikotynizm)** – który jest nałogiem wywołanym przez dwa podstawowe, wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny (związane z koniecznością utrzymania odpowiednich jej stężeń w surowicy krwi) oraz uzależnienie behawioralne (złożone, zależące od czynników psychologicznych, środowiskowych, kulturowych i społecznych). Zespół uzależnienia jest zaburzeniem zdrowotnym i charakteryzują go specyficzne objawy, które zostały opisane w Klasyfikacji Chorób Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10, gdzie wyodrębniono kategorię F-17: Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu⁵. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności nikotyny dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców.

³ T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2019 poz. 852).

⁵ Źródło: <http://morawica.com.pl/nikotyina> (dostęp 10.10.2020).

- **Problem przemocy domowej** - ten rodzaj przemocy często określany jest także mianem, „przemocy w rodzinie”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. „*O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*”⁶. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „*inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny*”⁷. Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doznającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.
- **Problemu ubóstwa** - zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny.
- **Bezdomność** – to względnie trwała sytuacja człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nieposiadającego własnego mieszkania.
- **Starzenie się społeczeństwa** - To zwiększenie udziału starszych osób w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym zmniejszeniu się udziału w tej strukturze dzieci. Jest to proces, który postępuje już od wielu lat i nadal przybiera na sile. Zmiany demograficzne tego typu mają istotne znaczenie dla kraju ze względów ekonomicznych, jak i społecznych.
- **Problemu niepełnosprawności** – definiujemy je jako brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu⁸.

⁶ Ustawa z dnia 29 Lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218).

⁷ J. Polanowski, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie*, Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

⁸ WHO.

29 – lipca - źródło

2. Metodologia badania

UZASADNIENIE I WYBÓR TECHNIKI BADAWCZEJ

Istotą badania było poznanie opinii względem wybranych problemów społecznych: problemu uzależnień, zjawiska przemocy, problemu ubóstwa, bezdomności, niepełnosprawności, zdrowia, bezrobocia, ocena warunków życia, form pomocy rodzinie oraz problemów osób starszych. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie badań wśród dorosłych mieszkańców.

W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań.

Badania wśród mieszkańców Gminy Lutowiska zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody CAWI (badanie za pomocą ankiety internetowej). Link odnoszący się do ankiety internetowej został umieszczony na głównej stronie Urzędu Lutowiska. Uzupełnione przez dorosłych mieszkańców ankiety zostały odesłane w formie elektronicznej w postaci zestawienia wszystkich danych, co zapewniło badanym pełną anonimowość.

DOBÓR PRÓBY

Badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, należy kierować się tym, jaki jest cel badań. Zróżnicowany dobór próby umożliwia pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Na potrzeby niniejszej diagnozy zdecydowano się na zastosowanie nieprobabilistycznego doboru próby losowej, ze względu na fakt, iż był on najbardziej odpowiedni do ustalonych celów badawczych.

Badania zostały przeprowadzane w listopadzie 2021 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 100 osób – dorosłych mieszkańców Gminy. Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskania informacji, które posłużą do sporządzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

NARZĘDZIA BADAWCZE

Kwestionariusz ankiety opracowanej na potrzeby niniejszej diagnozy można podzielić na 3 części:

1. Część adresowo-tytułową - umieszcza się ją na pierwszej stronie ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla respondenta.
2. Część merytoryczną - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące badanych zagadnień.
3. Część metryczkową - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta. Są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zatrudnienia. Informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy.

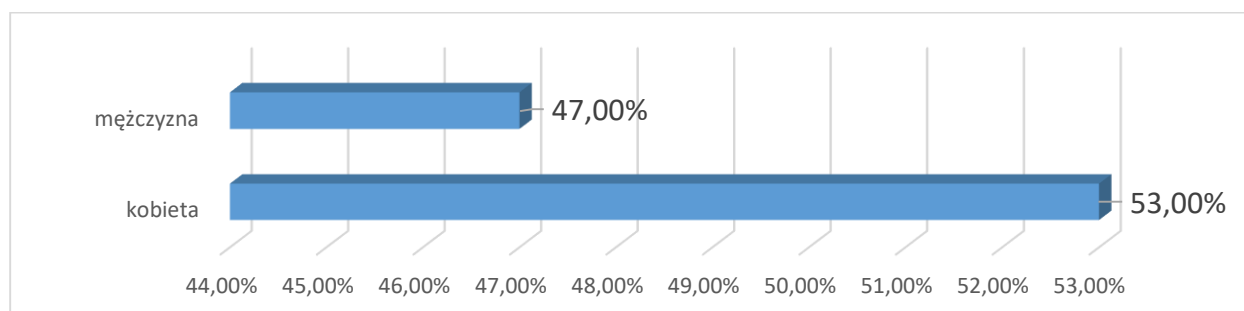
Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).

3. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

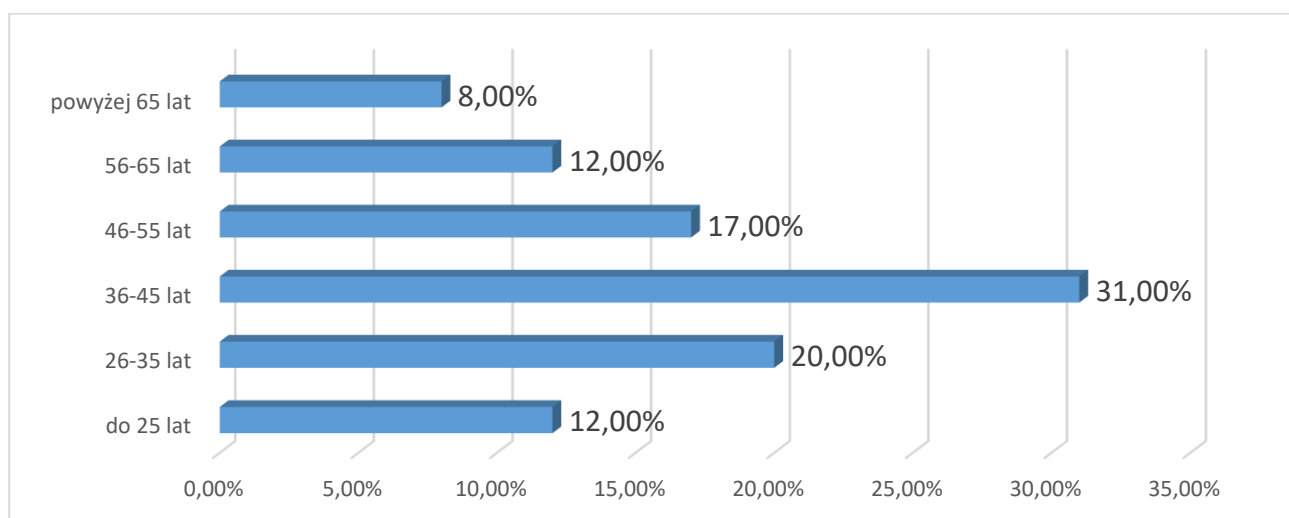
W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Lutowiska wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców. 53,00% badanej próby stanowiły kobiety, zaś 47,00% mężczyźni.

Wyk. 1. Płeć:

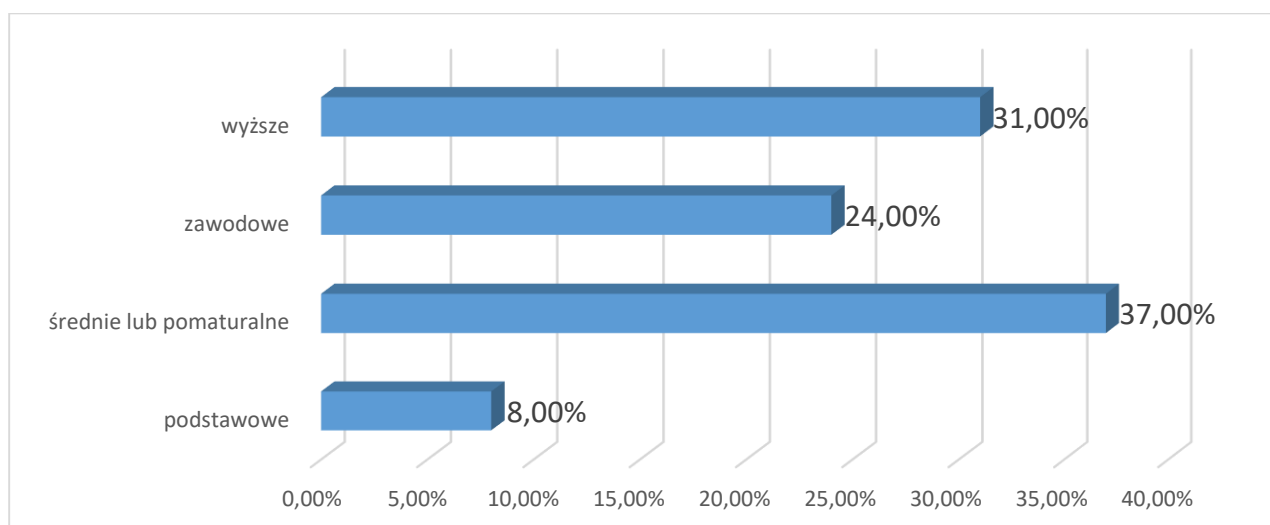
Analizując badaną próbę ze względu na wiek, można dostrzec, iż najliczniejszą grupę badanych stanowiły osoby w wieku 36 – 45 lat (31,00%). Respondenci w wieku 26 – 35 lat stanowili 20,00% próby, 17,00% ankietowanych znajdowało się w grupie 46 – 55 lat. Osoby do 25 roku życia stanowiły 12,00% badanej społeczności, a kolejne 12,00% próby to osoby w wieku 56 – 65 lat. Natomiast osoby powyżej 65 roku życia tworzyły 8,00% próby badawczej.

Wyk.2. Wiek:

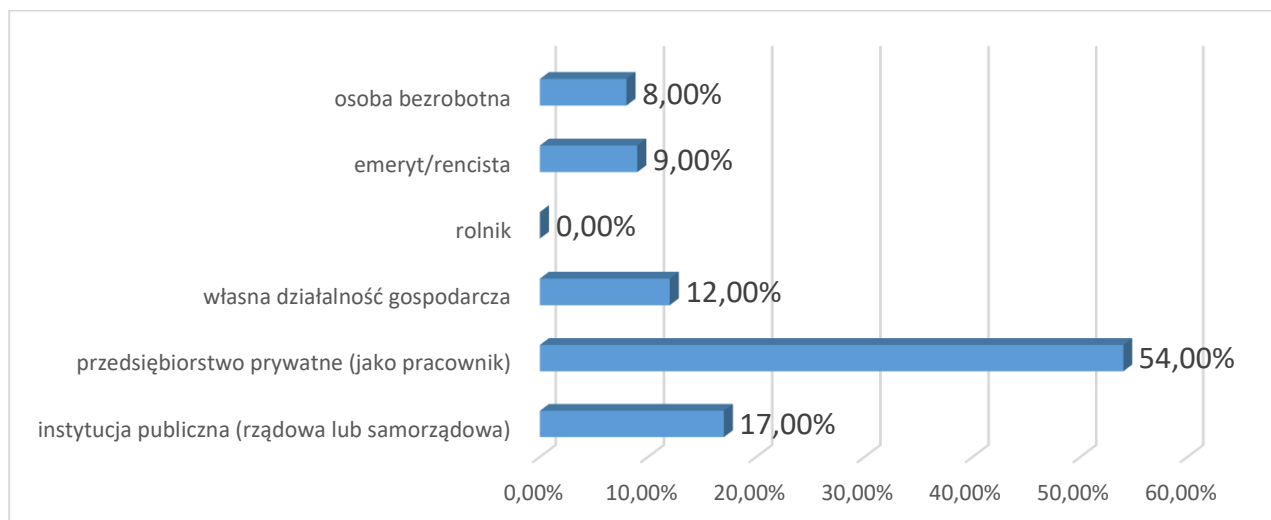
31,00% ankietowanych posiada wykształcenie wyższe, a 37,00% wykształcenie średnie lub pomaturalne, natomiast 24,00% mieszkańców twierdzi, że ma wykształcenie zawodowe, a 8,00% osób posiada wykształcenie podstawowe.

Wyk. 3. Wykształcenie:

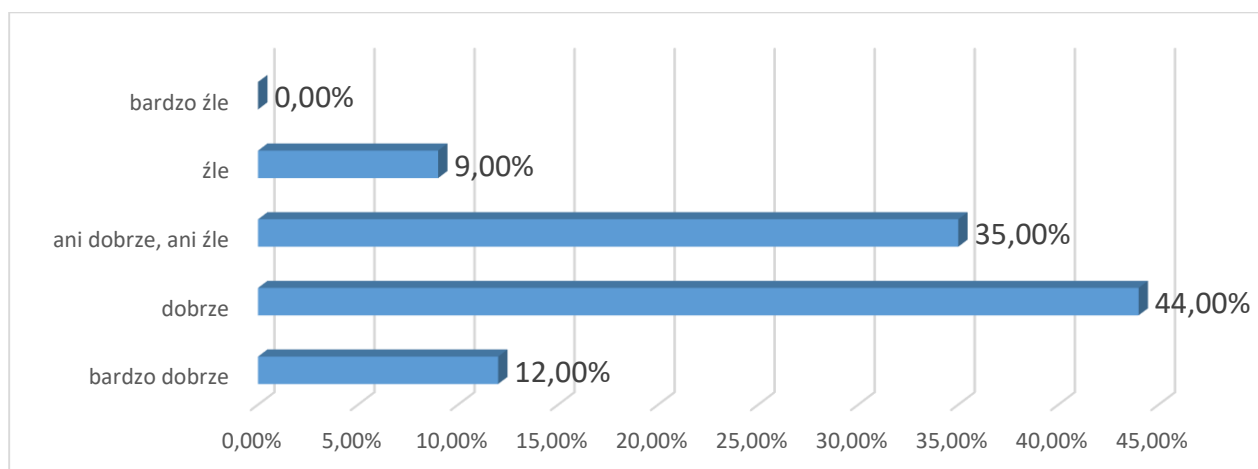
Osoby pracujące w przedsiębiorstwach prywatnych stanowiły 54,00% grupy badawczej. W instytucjach publicznych (rządowych lub samorządowych) pracuje 17,00% badanych osób. Kolejne 12,00% badanych prowadzi własną działalność gospodarczą. 9,00% respondentów to emeryci lub renciści, zaś kolejne 8,00% ankietowanych mieszkańców to osoby bezrobotne.

Wyk. 4. Miejsce zatrudnienia:

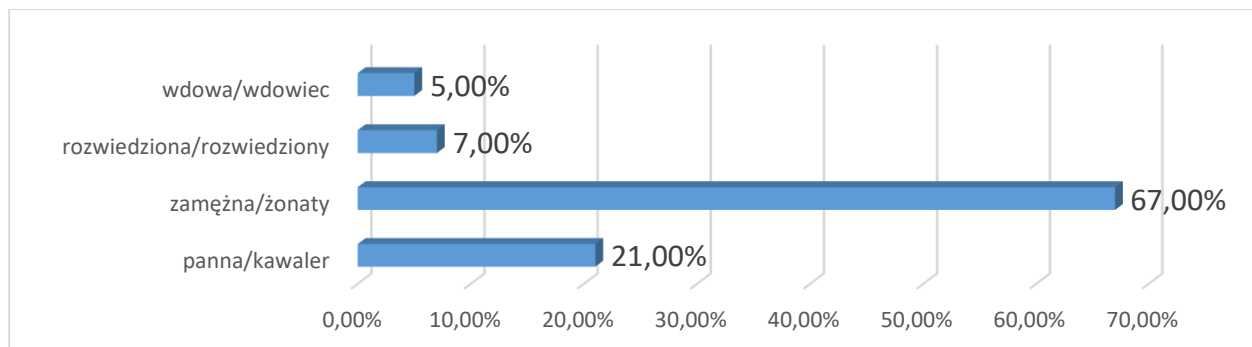
56,00% badanych pozytywnie oceniło swoją sytuację materialną – 12,00% osób uważa, że ich sytuacja jest bardzo dobra, zaś 44,00% badanych oceniło ją dobrze. 35,00% ankietowanych neutralnie oceniło swoją sytuację materialną. Natomiast 9,00% badanych przyznało, iż ma złą sytuację materialną.

Wyk. 5. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Najlichnieszą grupę tworzyły osoby zamężne lub żonate – 67,00%. Osoby stanu wolnego stanowiły 21,00% badanej społeczności. Natomiast 7,00% respondentów to osoby rozwiedzione, zaś kolejne 5,00% osób to wdowiec lub wdowa.

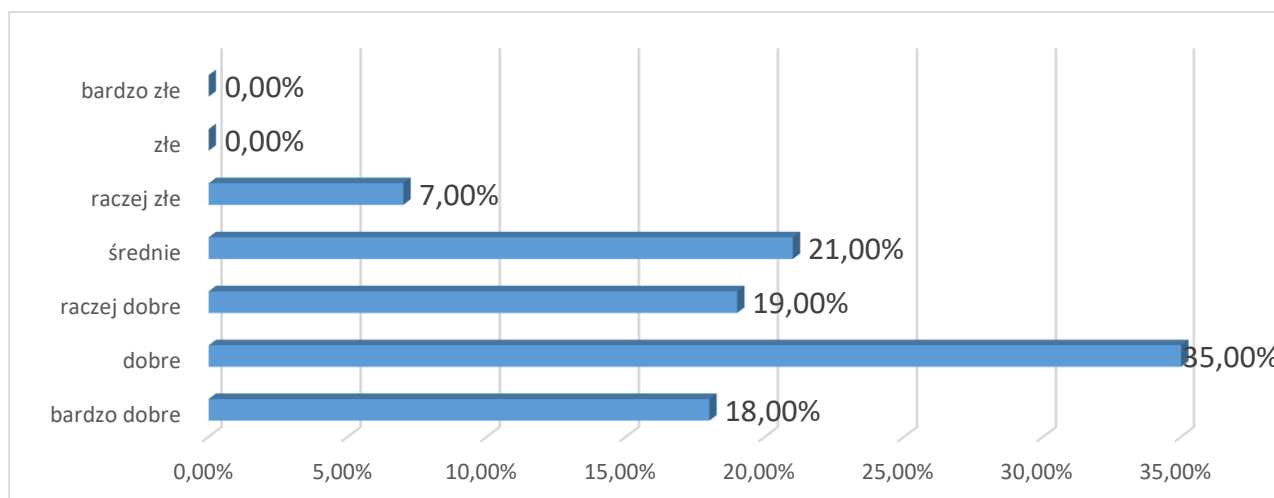
Wyk. 6. Stan cywilny:

POSTRZEGANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH PRZEZ DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW GMINY

W pierwszym pytaniu dotyczącym problemów społecznych, mieszkańców poproszono o ocenę aktualnych warunków życia w Gminie Lutowiska. Ankietowani w większości przyznają, iż są one dobre – takiej odpowiedzi udziela 35,00% osób. 21,00% osób wskazało odpowiedź „średnie”, 19,00% badanych wskazuje odpowiedź „raczej dobre”, a w opinii 18,00% ankietowanych są one bardzo dobre. 7,00% mieszkańców ocenia negatywnie warunki życia w gminie, wskazując, że są one raczej złe.

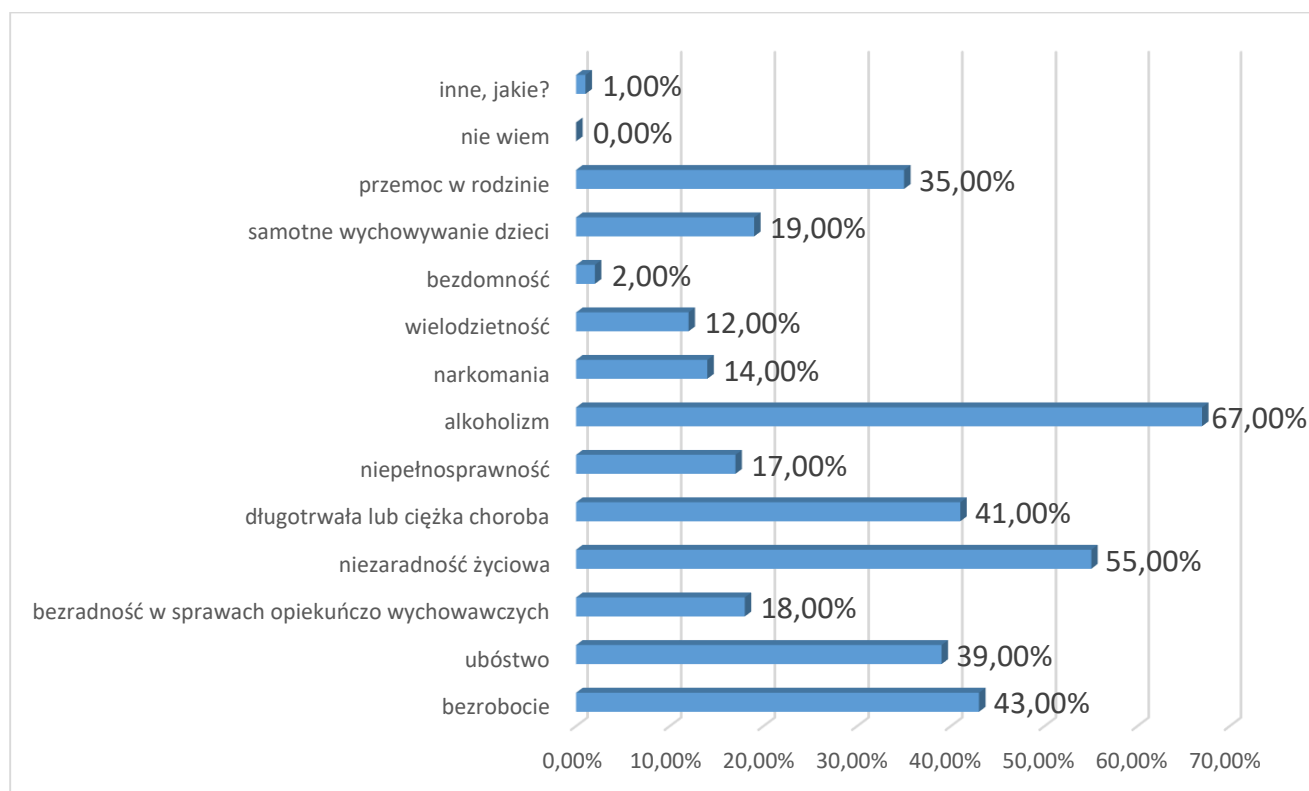
Wyk. 7. Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

Następnie ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Ankietowani wskazywali najczęściej alkoholizm (67,00%). Natomiast rzadziej zaznaczano

następujące czynniki: niezaradność życiową (55,00%), bezrobocie (43,00%), długotrwałą lub ciężką chorobę (41,00%), przemoc w rodzinie (35,00%), ubóstwo (39,00%), samotne wychowywanie dzieci (19,00%), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (18,00%), niepełnosprawność (17,00%), narkomanię (14,00%), wielodzietność (12,00%), oraz bezdomność (2,00%).

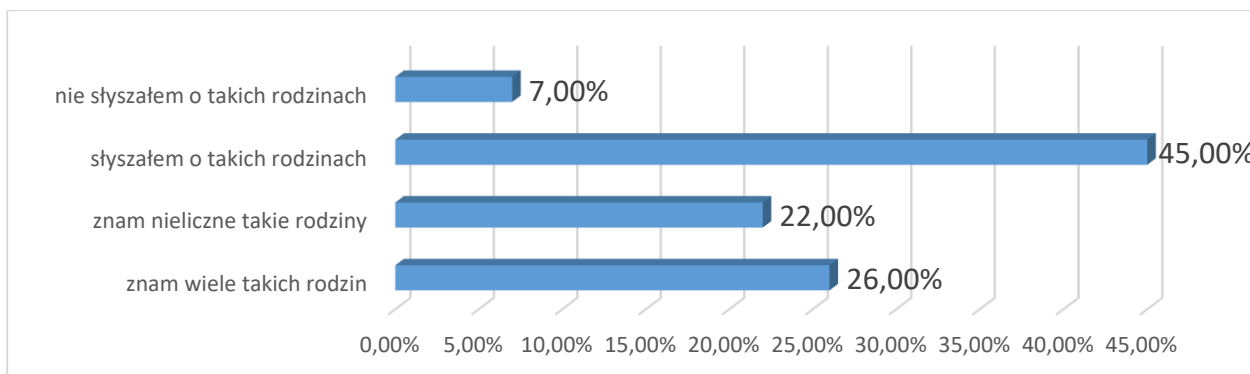
Wyk. 8. Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

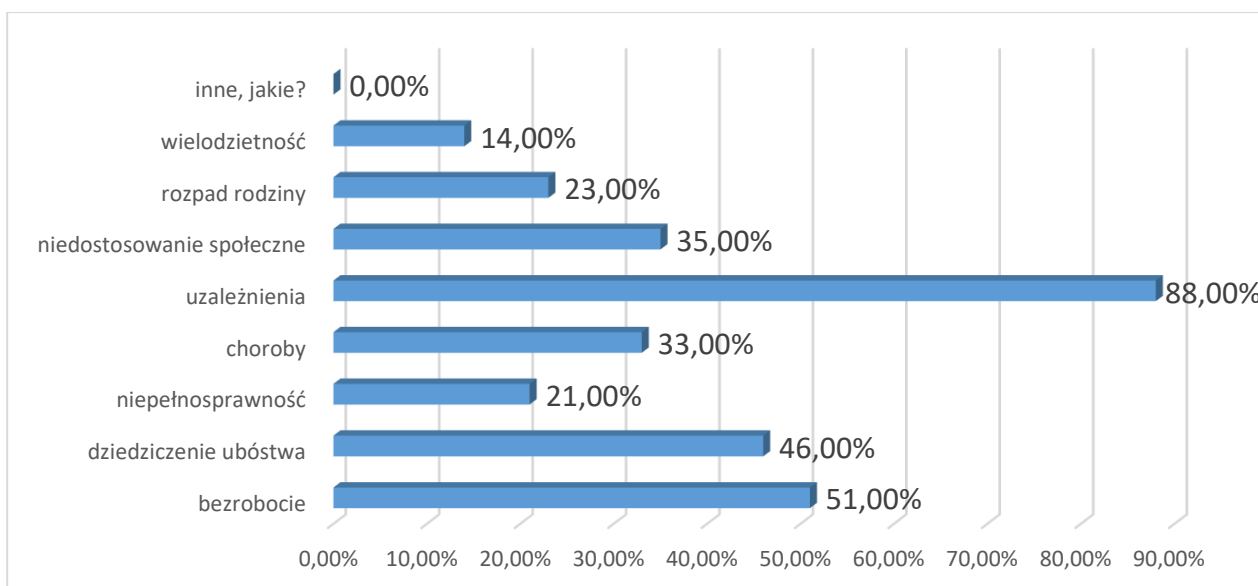
Kolejne pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w Gminie Lutowiska. 45,00% ankietowanych przyznaje, że słyszało o takich rodzinach. 26,00% badanych zna wiele takich rodzin, a 22,00% osób zna nieliczne takie rodziny. Natomiast 7,00% osób nie słyszało o takich rodzinach w gminie.

Wyk. 9. Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo rodzin ubogich?

Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są: uzależnienia (88,00%) i bezrobocie (51,00%), rzadziej dziedziczenie ubóstwa (46,00%), niedostosowanie społeczne (35,00%), choroby (33,00%), rozpad rodziny (23,00%), niepełnosprawność (21,00%) oraz wielodzietność (14,00%).

Wyk. 10. Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

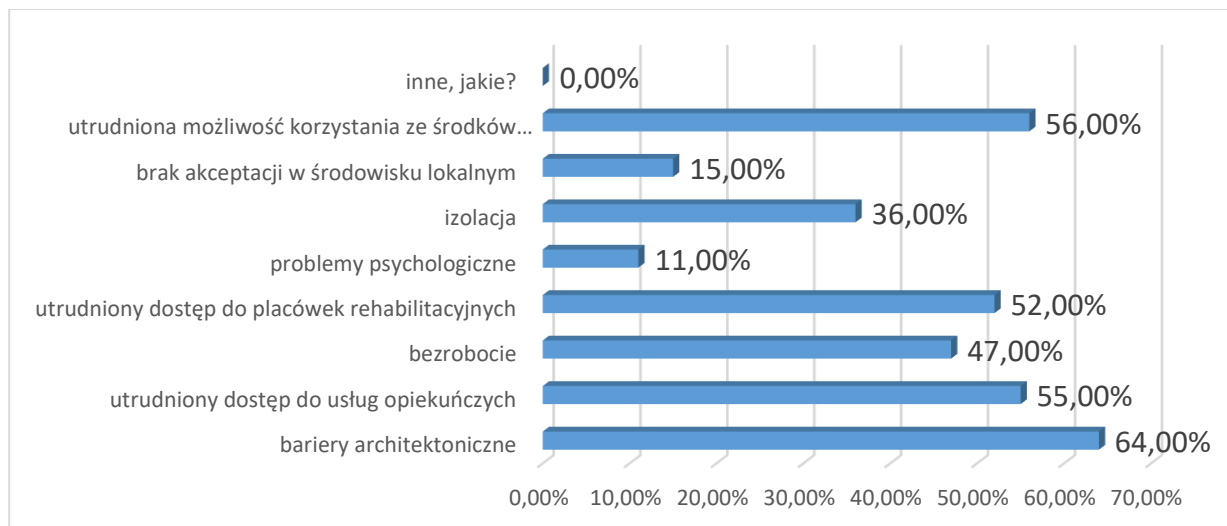

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następnie ankietowanych zapytano o problemy, z którymi mogą zmagać się osoby niepełnosprawne w gminie. Wskazują oni na: bariery architektoniczne (64,00%) oraz utrudnioną możliwość korzystania ze środków transportu (56,00%). Następnie w opinii mieszkańców jest to utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (55,00%), utrudniony dostęp do

placówek rehabilitacyjnych (52,00%), bezrobocie (47,00%), izolacja (36,00%) brak akceptacji w środowisku lokalnym (15,00%) oraz problemy psychologiczne (11,00%).

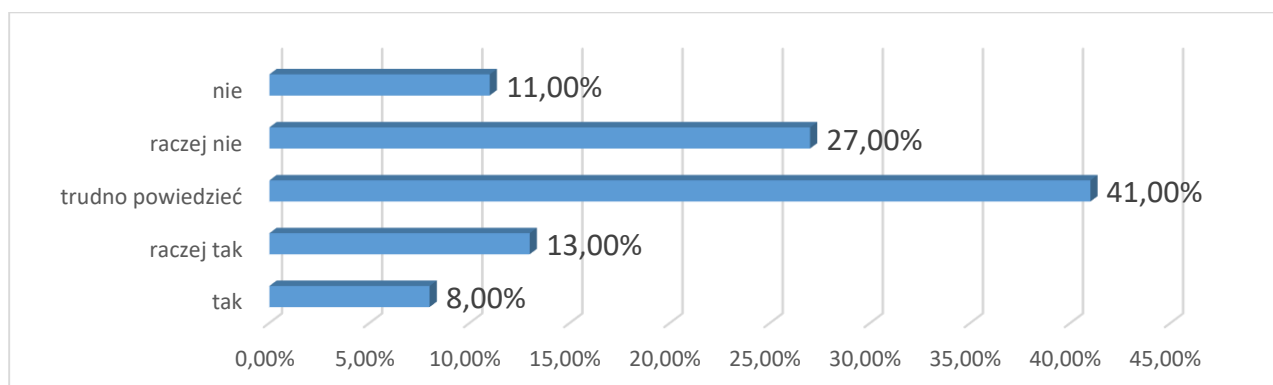
Wyk. 11. Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Co istotne, jednak 13,00% osób uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest raczej wystarczająca, a 8,00% osób uważa, iż jest ona wystarczająca. Z tą opinią nie zgadza się 38,00% osób, w tym 27,00% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 11,00% osób jest ona niewystarczająca. 41,00% osób wskazuje odpowiedź „trudno powiedzieć”.

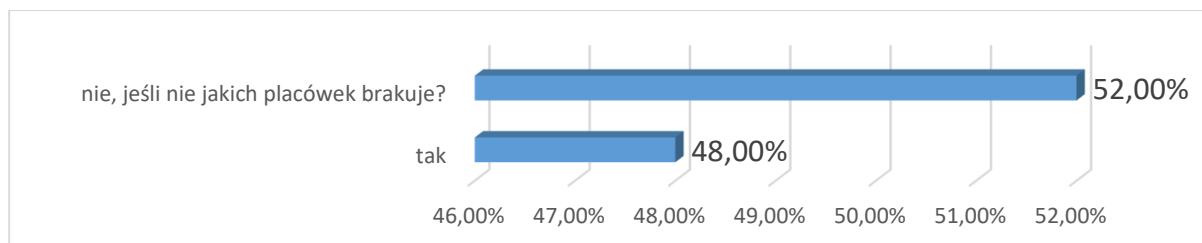
Wyk. 12. Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

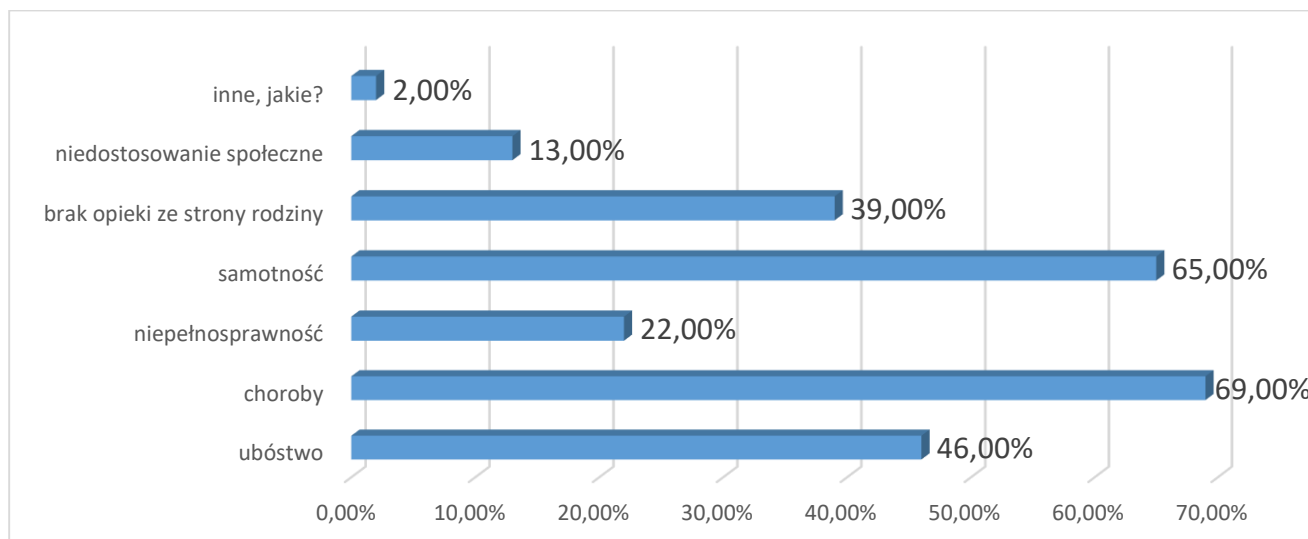
Większość ankietowanych uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w gminie nie jest wystarczający (52,00%), a 48,00% osób nie zgadza się z tą opinią. Ankietowani, uważają, że w gminie brakuje: specjalistycznych poradni lekarskich/specjalistów, stomatologa, ortopedy, kardiologa, neurologa oraz psychiatry.

Wyk. 13. Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?

Następnie ankietowanych zapytano z jakimi problemami społecznymi, ich zdaniem, zmagają się osoby starsze. Wskazywano następujące odpowiedzi: choroby (69,00%), samotność (65,00%), ubóstwo (46,00%), brak opieki ze strony rodziny (39,00%), niepełnosprawność (22,00%) oraz niedostosowanie społeczne (13,00%). Natomiast 2,00% ankietowanych wskazało na inne problemy, jednak nie podając ich przykładów.

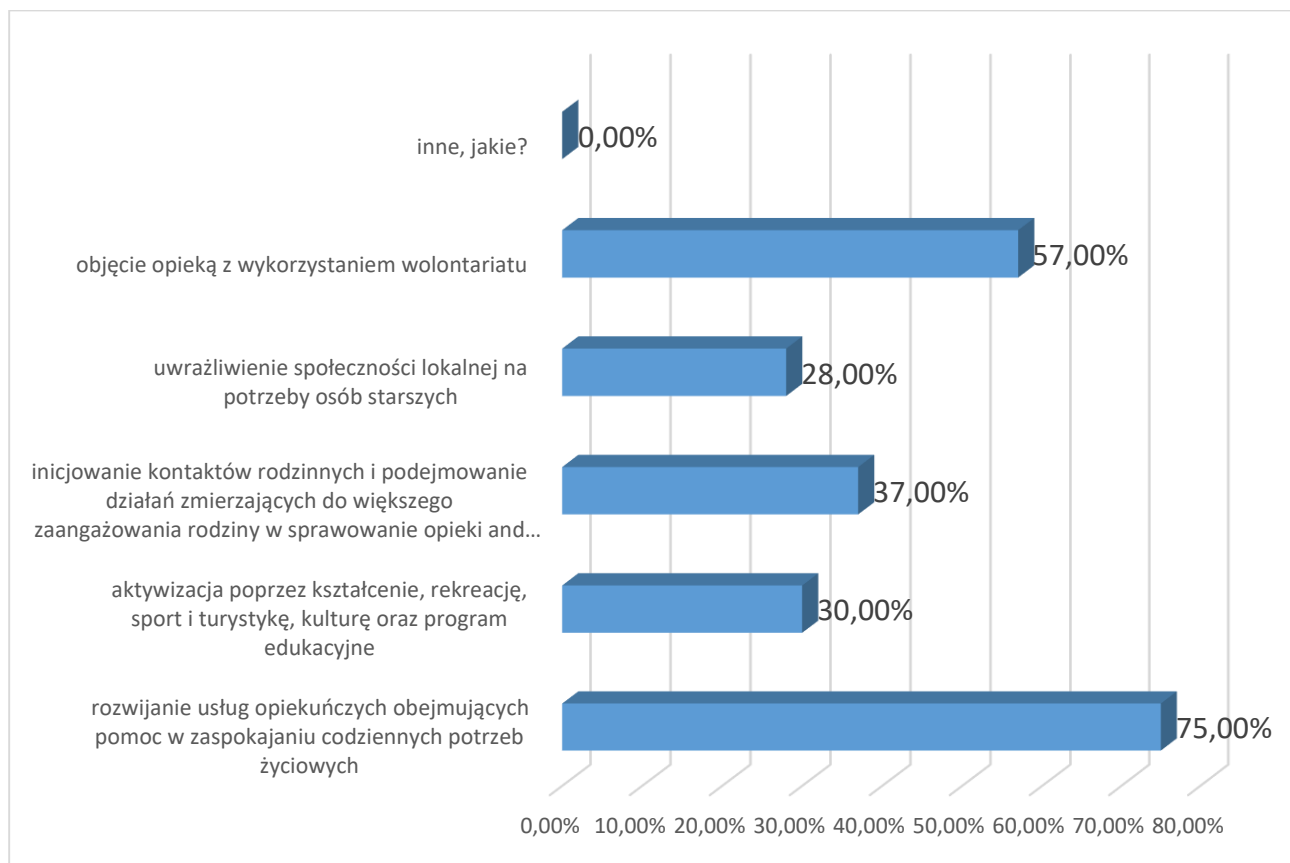
Wyk. 14. Z jakimi problemami społecznymi na terenie gminy najczęściej borykają się osoby starsze? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Dodatkowo ankietowanych zapytano jakie działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie Gminy Lutowiska. Najczęściej mieszkańcy wskazywali: rozwijanie usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych (75,00%), objęcie opieką z wykorzystaniem wolontariatu (57,00%), inicjowanie kontaktów rodzinnych i podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą starszą (37,00%), uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych (28,00%), czy aktywizację poprzez kształcenie, rekreację, sport i turystykę, kulturę oraz program edukacyjny (30,00%).

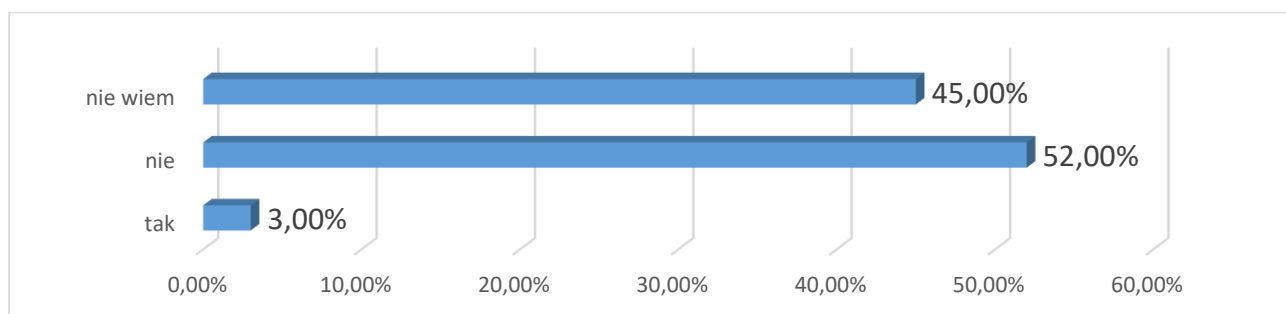
Wyk. 15. Jakie działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie Gminy Lutowiska?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

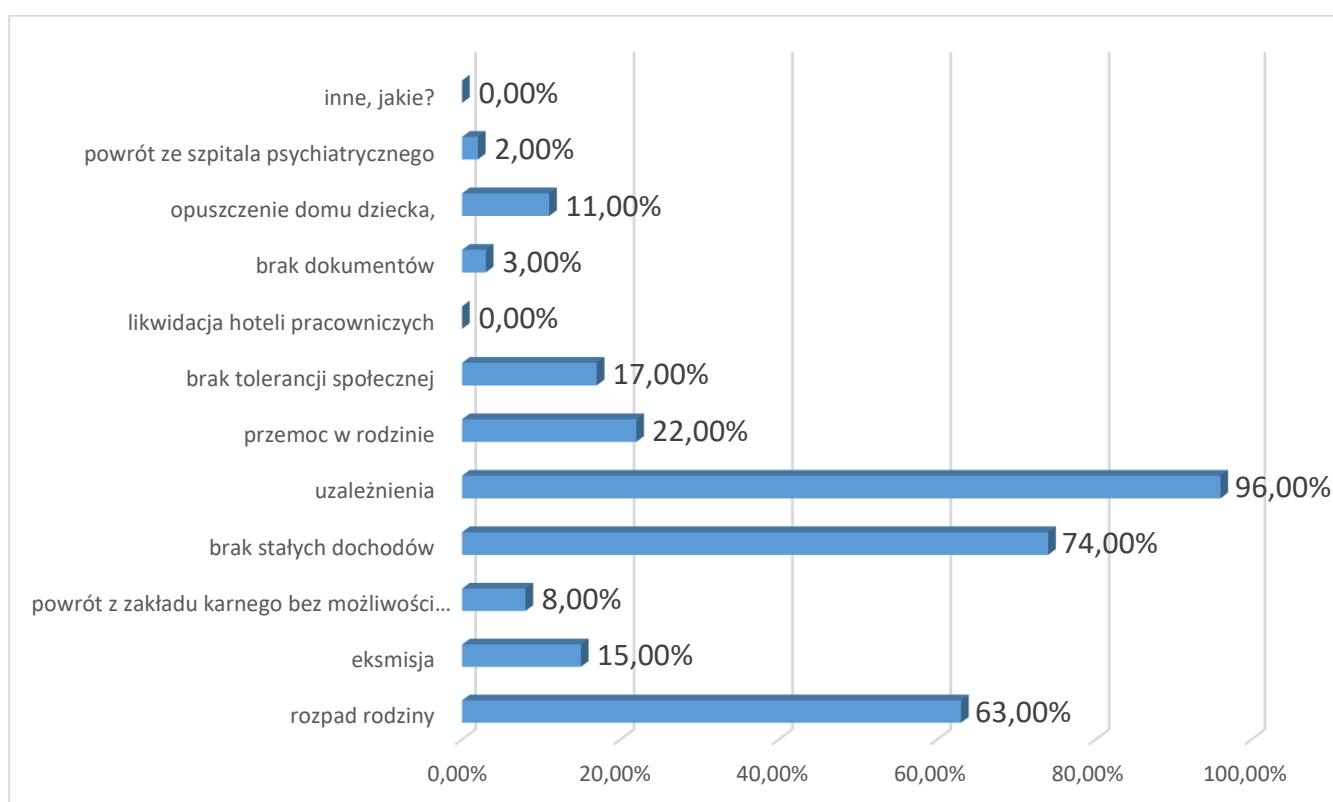
Kolejne pytanie miało na celu oszacowanie skali bezdomności w gminie. Większość ankietowanych przyznała, że na terenie gminy problem bezdomności jest niewielki (52,00%), zaś 45,00% badanych nie miało zdania na ten temat. Jedynie 3,00% osób uważa, że w gminie jest dużo osób bezdomnych.

Wyk. 16. Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo osób bezdomnych?

Ankietowani mieszkańcy uważają, iż przyczyną popadania w ubóstwo są głównie uzależnienia (96,00%), a także: brak stałych dochodów (74,00%), rozpad rodziny (63,00%), przemoc w rodzinie (22,00%), brak tolerancji społecznej (17,00%), eksmisja (15,00%), opuszczenie domu dziecka (11,00%), powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania (8,00%), brak dokumentów (3,00%) oraz powrót ze szpitala psychiatrycznego (2,00%).

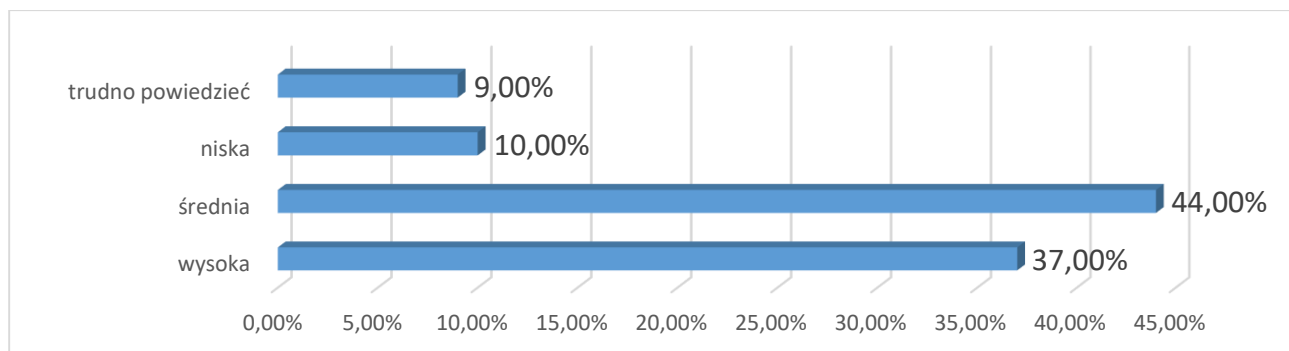
Wyk. 17. Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w bezdomność? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

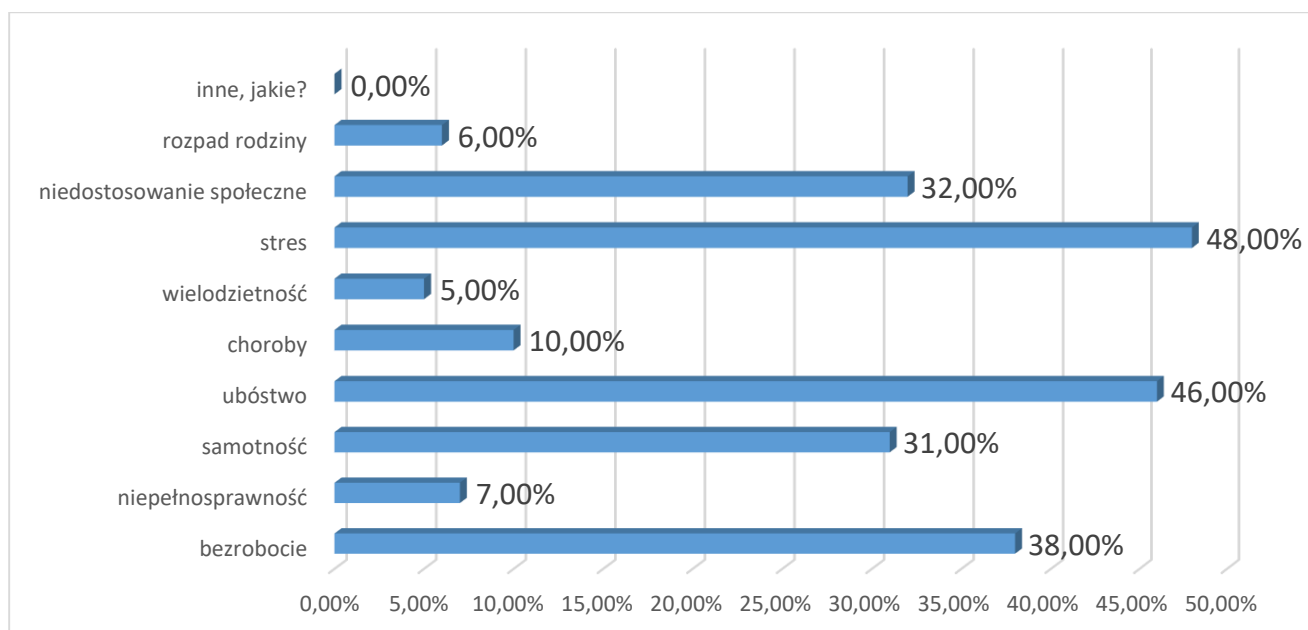
Mieszkańcy zapytani zostali również o skalę problemu uzależnień. Blisko połowa z nich uważa, że jest ona na średnim poziomie (44,00%). Respondenci, którzy wskazali odpowiedź “wysoka” stanowili 37,00% próby, zaś 10,00% ankietowanych uważa, że skala problemu uzależnień jest niska. 9,00% mieszkańców miało trudność w udzieleniu odpowiedzi.

Wyk. 18. Jaka jest skala problemu uzależnień na terenie gminy?

Przyczyn uzależnień ankietowani upatrują głównie w: stresie (48,00%), ubóstwie (46,00%), bezrobociu (38,00%), niedostosowaniu społecznym (32,00%), samotności (31,00%), rzadziej w chorobach (10,00%), niepełnosprawności (7,00%), rozpadzie rodziny (6,00%) oraz wielodzietności (5,00%).

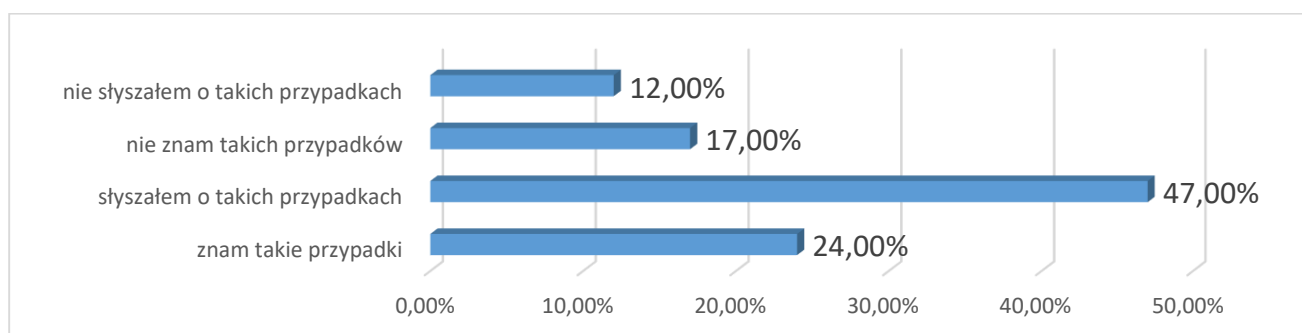
Wyk. 19. Jakie są przyczyny występowania uzależnień? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

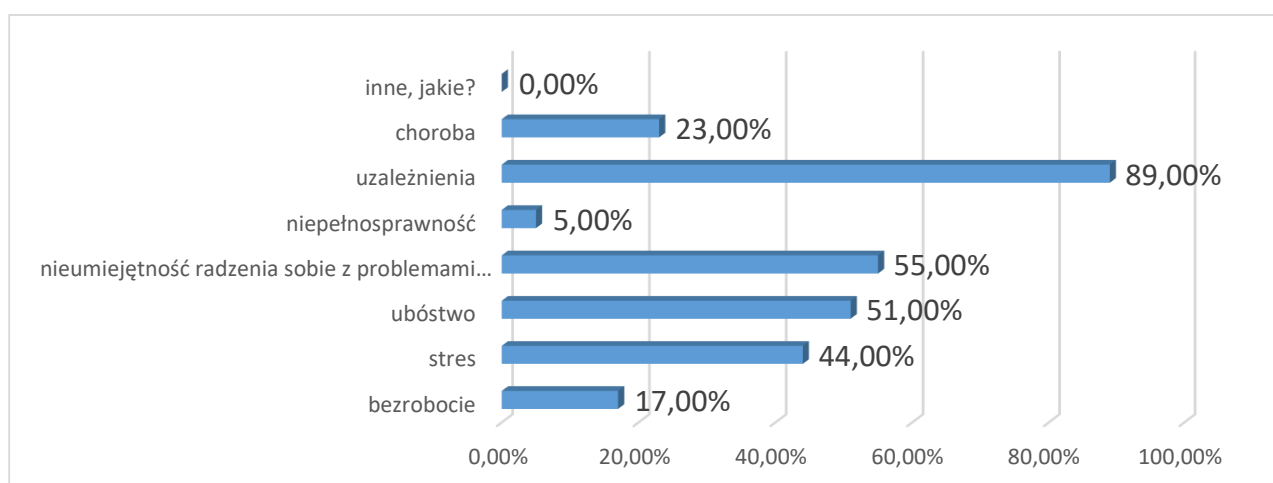
Kolejnym omawianym problemem, był problem przemocy w rodzinie. Ankieterów zapytano, czy na terenie gminy występuje to zjawisko. Blisko połowa mieszkańców zadeklarowała, że słyszała o takich przypadkach (47,00%), zaś 24,00% badanych wskazało, że zna takie przypadki. 17,00% ankietowanych przyznało, że nie zna rodzin z problemem przemocy, a 12,00% osób nie słyszało o przypadkach przemocy w rodzinie.

Wyk. 20. Czy na terenie gminy występuje zjawisko przemocy w rodzinie?

Mieszkańców poproszono również o wskazanie przyczyn przemocy w rodzinie. 89,00% badanych uważa, iż są to uzależnienia. 55,00% respondentów wskazało na nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi, 51,00% wskazało ubóstwo, 44,00% osób wybrało stres, 23,00% ankietowanych sądzi, iż przyczyną jest tutaj choroba, 17,00% osób wskazało na bezrobocie, a najrzadziej ankietowani wskazywali na niepełnosprawność (5,00%).

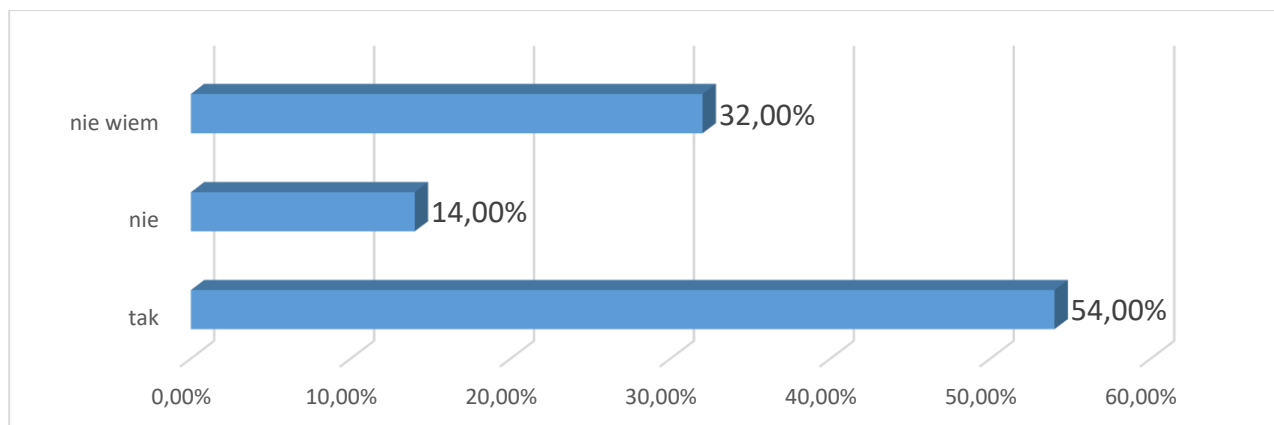
Wyk. 21. Jakie są - według Państwa - przyczyny przemocy w rodzinie? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

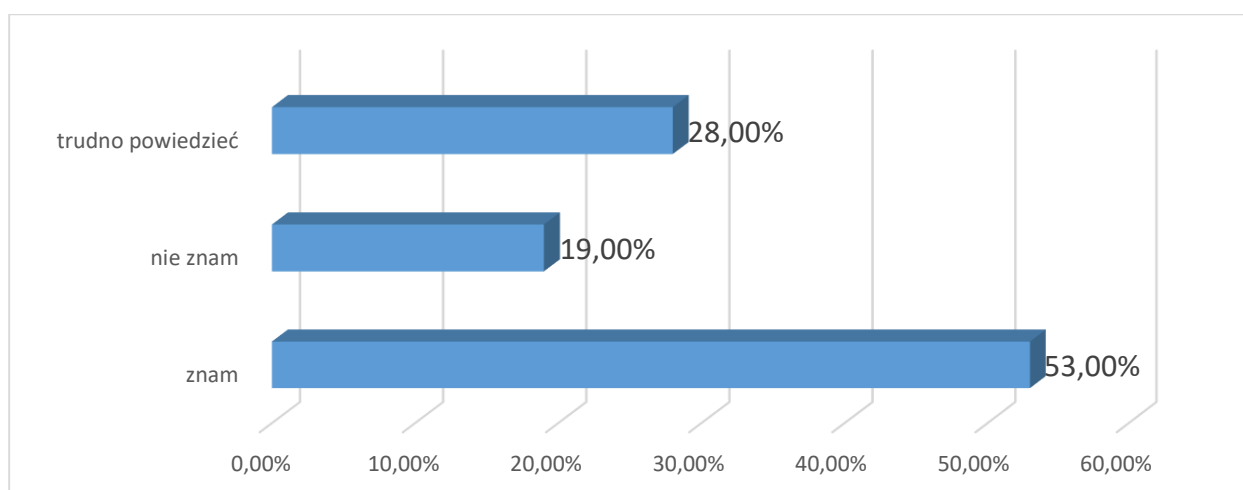
Poniższe pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin wieloprotblemowych w gminie. 54,00% ankietowanych uważa, że jest dużo takich rodzin na terenie ich gminy, zaś 14,00% badanych nie zgodziło się z tą opinią. Pozostałe 32,00% badanych osób nie posiada wiedzy na ten temat.

Wyk. 22. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy jest dużo rodzin wieloprotblemowych?

Warto zwrócić uwagę, że 53,00% badanych zna rodziny w swoim otoczeniu, które borykają się jednocześnie z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, ubóstwem, alkoholizmem itp. (tzw. rodziny wieloprotblemowe). 19,00% ankietowanych nie zna takich rodzin, natomiast 28,00% nie posiada wiedzy na ten temat.

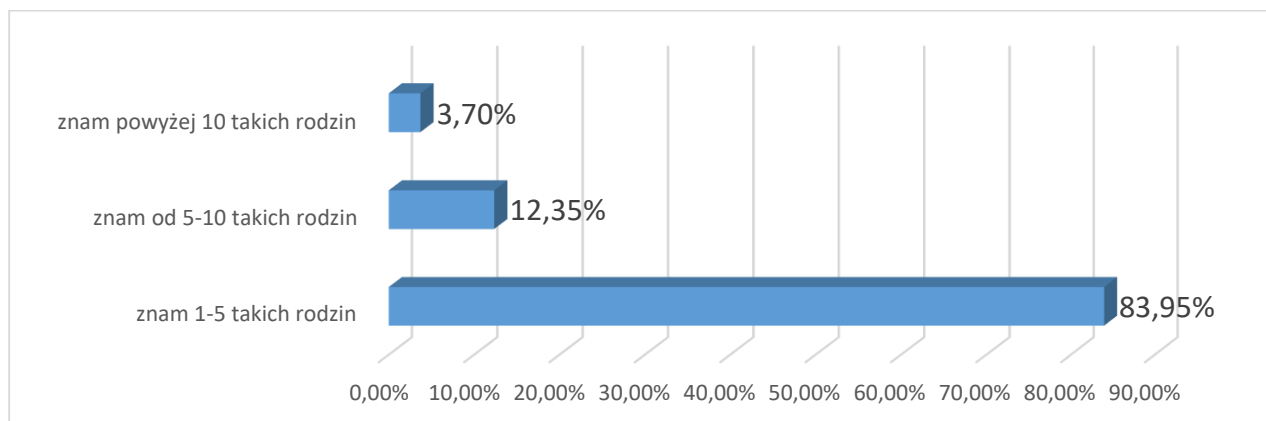
Wyk. 23. Czy zna Pan/Pani rodziny wieloprotblemowe w swoim otoczeniu tzn. takie, które borykają się np. z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, ubóstwem, alkoholizmem?

Na kolejne pytanie dotyczące znajomości rodzin wieloproblemowych odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż znają takie rodziny.

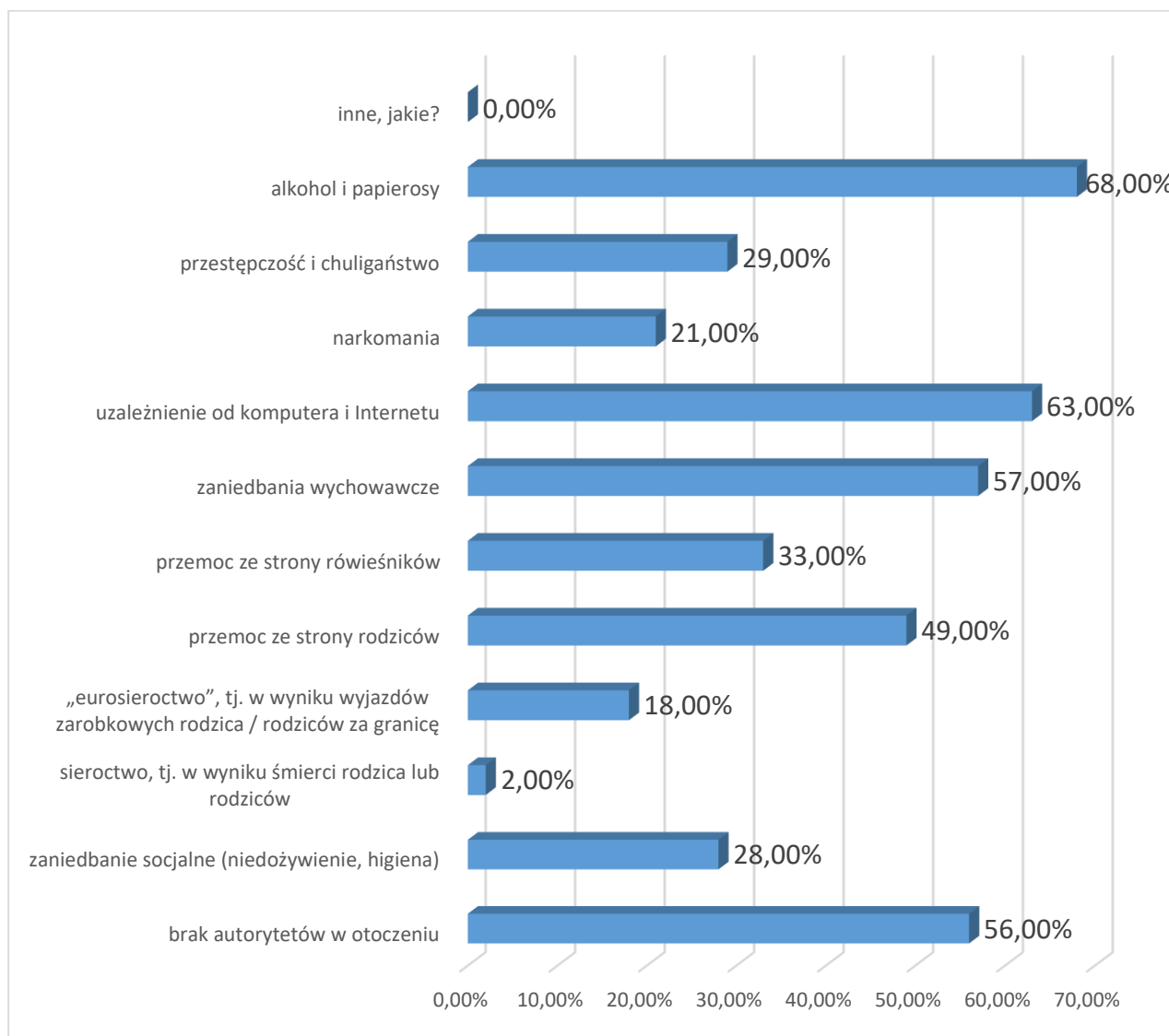
Spośród osób, które zadeklarowały, że znają rodziny borykające się z wieloma problemami, 83,95% badanych wskazało, że zna 1-5 takich rodzin, 12,35% mieszkańców zna od 5-10 takich rodzin, a 3,70% przyznało, że zna powyżej 10 rodzin wieloproblemowych.

Wyk. 24. Ile zna Pan/Pani rodzin wieloproblemowych?

Ponadto zdaniem ankietowanych na terenie Gminy Lutowiska wśród dzieci i młodzieży występują następujące, negatywne zjawiska: alkohol i papierosy (68,00%), uzależnienia od komputera i Internetu (63,00%), zaniedbanie wychowawcze (57,00%), brak autorytetów w otoczeniu (56,00%), przemoc ze strony rodziców (49,00%), przemoc ze strony rówieśników (38,00%), przestępczość i chuligaństwo (29,00%), zaniedbanie socjalne (28,00%), narkomania (21,00%), eurosieroctwo (18,00%) oraz sieroctwo (2,00%).

Wyk. 25. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

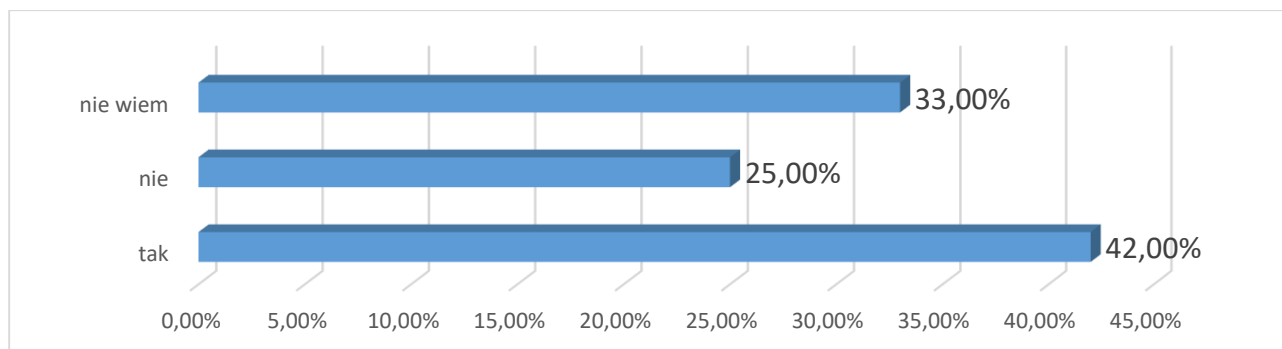
GMINA WOBEC PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – OPINIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Celem sprawdzenia, czy ankietowani znają instytucje zajmujące się pomocą dla osób uzależnionych, zapytano ich, czy na terenie gminy dostępna jest jakaś forma pomocy dla tych osób. 42,00% respondentów uważa, iż na terenie gminy dostępna jest pomoc dla osób uzależnionych (np. Klub Anonimowych Alkoholików lub Gminna Komisja Rozwiązywania

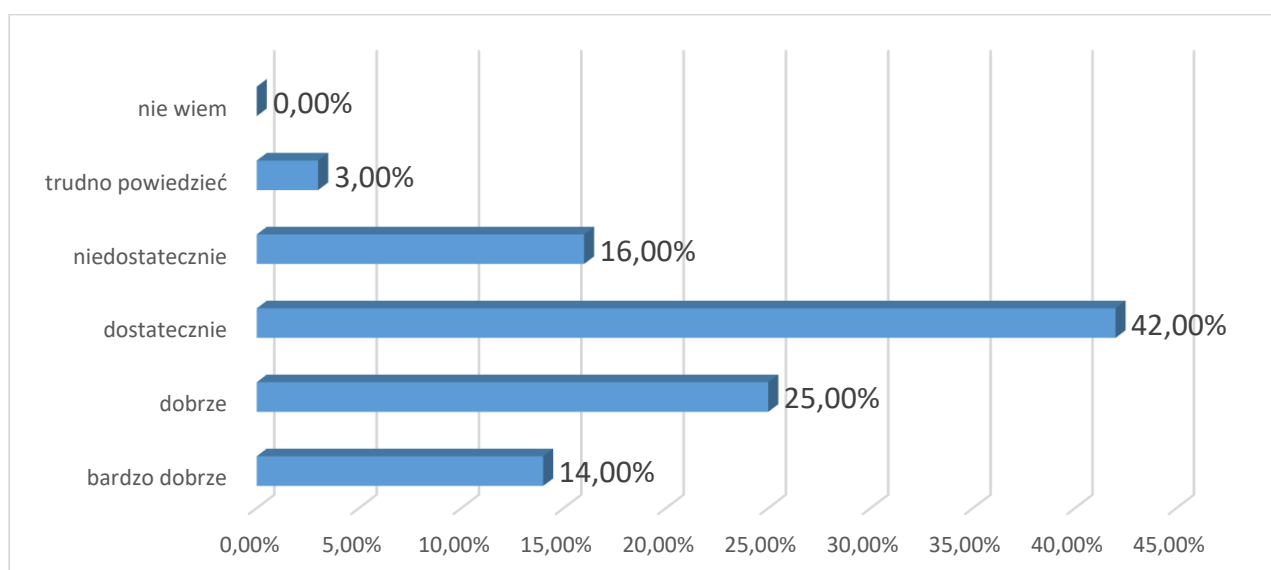
Problemów Alkoholowych). Co czwarty ankietowany uważa, że w gminie nie ma takich miejsc, a 33,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 26. Czy na terenie gminy dostępna jest jakaś forma pomocy dla osób uzależnionych (np. Klub Anonimowych Alkoholików lub Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych)?

Na koniec ankietowanych poproszono również o ocenę zaangażowania władz lokalnych w rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 23,00% osób ocenia je dostatecznie, 20,00% dobrze, a 11,00% mieszkańców wystawia ocenę bardzo dobrą. 30,00% wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”. 16,00% respondentów oceniła niedostatecznie działania prowadzone przez gminę.

Wyk. 27. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

4. Wnioski i rekomendacje

Celem badania było przedstawienie opinii dotyczących problemów społecznych dotyczących Gminę Lutowiska z perspektywy dorosłych mieszkańców.

Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- Rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców Gminy Lutowiska, ich opinii i postaw względem wybranych problemów społecznych,

W odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy rekomenduje się:

- Dalsze tworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- W Gminie Lutowiska łącznie 93,00% badanych dorosłych mieszkańców przyznało, że zna rodziny, które są dotknięte ubóstwem. Rekomenduje się stworzenie form pomocy dla osób ubogich: zasiłki i świadczenia, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- Istotne jest, aby szkoła identyfikowała problemy finansowe w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- Organizacja akcji dożywienia dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.
- Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości, a także wspieranie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.

- Wpływanie na kształtowanie stylu życia oraz stanu zaspokojenia potrzeb poprzez udostępnianie informacji o ofercie usług aktywizujących skierowanych do osób w trudnej sytuacji finansowej. Informacje powinny być dostępne w często uczęszczanych miejscach w formie plakatów, ulotek, czy krótkich broszur.
- Według 54,00% badanych mieszkańców jedną z przyczyn popadania w ubóstwo (51,00%) i uzależnienia (38,00%) jest bezrobocie. Poleca się identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i pomoc im obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz wsparcie dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- Kontynuowanie działań informacyjnych dotyczących realizowanych przez Gminę Lutowiska działań mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, dalsze rozpowszechnianie wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych, lokalnych mediach, prasie i Internecie.
- Osoby niepełnosprawne należą do kategorii osób, których sytuacja na rynku pracy jest niekorzystna, a przecież praca zawodowa, sama aktywność w tym wymiarze ludzkiego funkcjonowania, jest jednym z najskuteczniejszych sposobów prowadzących do integracji osoby niepełnosprawnej ze społeczeństwem. Praca zawodowa jest istotnym czynnikiem przeciwdziałającym izolacji i dyskryminacji, jest zatem wartością ważną nie tylko z jednostkowego, ale także społecznego punktu widzenia, daje możliwość uzyskiwania przez osoby niepełnosprawne samodzielności ekonomicznej. Dlatego warto pokazywać w środkach masowego przekazu dobre praktyki związane z udanymi sposobami samozatrudnienia oraz promujące aktywność zawodową osób niepełnosprawnych.
- Według łącznie 68,00% badanych mieszkańców oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy jest raczej i z pewnością niewystarczająca. Rekomenduje się przeprowadzenie szczegółowego badania wśród niepełnosprawnych, z którego będzie można wywnioskować, czego i jakiej pomocy potrzebują osoby

- niepełnosprawne. Na podstawie wyników badań należy stworzyć zespół specjalistów, którzy będą odpowiedzialni za tworzenie różnych pomocy dla osób niepełnosprawnych.
- Zaleca się dostosowywanie miejsc użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, iż jednym z problemów osób niepełnosprawnych są bariery architektoniczne - wskazuje na nie 64,00% ankietowanych mieszkańców. Istniejące w przestrzeniach publicznych niewralgiczne bariery i utrudnienia takie jak brak chodników, podjazdów czy wyznaczonych miejsc parkingowych powinny zostać rozwiązane poprzez lepsze dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
  - Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
  - Rekomenduje się materialną pomoc dla osób starszych – 46,00% ankietowanych wskazało ubóstwo jako główny problem, z którym borykają się osoby starsze.
  - Rekomenduje się upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem. Dane pokazują, iż 75,00% mieszkańców przyznało, że jednym z działań, które umożliwiłoby osobom starszym udział w życiu społecznym na terenie gminy byłoby rozwijanie usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych.
  - Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne. Istotne jest, aby informować mieszkańców realizowanych działaniach.
  - Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.
  - 25,00% respondentów twierdzi, że na terenie gminy nie ma żadnej formy pomocy dla osób uzależnionych. Rekomenduje się prowadzenie warsztatów w Ośrodkach Pomocy Społecznej, innych organizacjach pomocowych dotyczących profilaktyki na temat

uzależnień od narkotyków i substancji psychoaktywnych oraz promowanie działań gminy. Informowanie mieszkańców na temat realizowanych przez gminy działań mających na celu pomoc w przypadku problemów uzależnień, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych, lokalnych mediach, prasie i Internecie.

- Warto także edukować społeczeństwo, w tym osoby zmagające się z problemem uzależnień i ich rodziny, iż nadużywanie alkoholu czy narkotyków nie jest jedyną przyczyną przemocy i aby powstrzymać przemoc w rodzinie nie wystarczy poddać się leczeniu uzależnienia. Osoby stosujące przemoc w rodzinie powinny dodatkowo uczestniczyć w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
- Mieszkańcy przyznają, że **znają rodziny wieloproblemowe oraz dzieci z takich rodzin** (53,00%). Należy zwiększyć kontrolę rodzin, które mogą dopuszczać się zaniedbań wobec swoich dzieci przez pracowników socjalnych, a następnie rozpocząć prowadzenie pracy socjalnej z indywidualnymi przypadkami.
- Rodziny wieloproblemowe powinny mieć dostęp do darmowej pomocy prawnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Dane pokazują, iż 71,00% ankietowanych zna lub słyszało o występowaniu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Lutowiska. Aby przeciwdziałać zjawisku przemocy w rodzinie, w tym zaniedbywaniu dziecka, należy równocześnie propagować wiedzę na temat przejawów przemocy, właściwie diagnozować dziecko i jego sytuację rodzinną, zapewnić rodzicom pomoc socjalną, pedagogiczną, prawną, a także rozpocząć prowadzenie działań mających na celu promowanie pozytywnych wzorców zachowań społecznych, w tym aktywnych form spędzania wolnego czasu przez rodziny, dzieci i młodzież.
- Warto podejmować działania informacyjno-edukacyjne służące ochronie dzieci przed przemocą w rodzinie (np. włączanie się w kampanie ogólnopolskie, tworzenie lokalnych kampanii, happeningów antyprzemocowych).
- Zdaniem ankietowanych na terenie Gminy Lutowiska wśród dzieci i młodzieży występuje problem sięgania po alkohol i papierosy (68,00%). Zaleca się zorganizowanie kampanii informacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej w celu uświadomienia jak alkohol, papierosy oraz narkotyki wpływają na organizm człowieka oraz funkcjonowanie społeczności, poprzez kampanie w social mediach.

→ Popularyzowanie wiedzy nt. uzależnień behawioralnych poprzez organizowanie kampanii społecznych – zwłaszcza adresowanych do dzieci młodszych (w szkole podstawowej) i ich rodziców. Dane zebrane od mieszkańców pokazują, iż problem uzależnień od komputera i Internetu wśród dzieci i młodzieży jest istotny w Gminie Lutowiska - 63,00% respondentów uważa, że to największe zagrożenie dla najmłodszych mieszkańców.

VII. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> → Wszyscy pracownicy są w wieku produkcyjnym i wyrażają chęci do samorozwoju → Dobry sprzęt elektroniczny oraz oprogramowanie → Wykształcona oraz doświadczona kadra pracowników → Możliwość załatwiania indywidualnych spraw klientów bez kolejek w siedzibie OPS → Bardzo dobra współpraca z PCPR, DPS, ŚDS, Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym 	<ul style="list-style-type: none"> → Mała społeczność lokalna, co stanowi brak możliwości powstania np. Centrum integracji Społecznej, Domu Seniora → Brak dostosowywania budynku Ośrodka Pomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych np. windy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> → Możliwość ulepszenia infrastruktury budynku dla osób niepełnosprawnych → Dostosowana ilość biurek i sprzętu dla przyszłych pracowników 	<ul style="list-style-type: none"> → Duża ilość zadań zleconych na Ośrodki Pomocy Społecznej → Konfliktowi oraz trudni klienci placówki

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Małe środowisko społeczne umożliwiające poznanie wszystkich osób z problemami – Dobra lokalizacja punktu GKRPA – Członkowie GKRPA chcą podnosić swoje kompetencje i wiedzę 	<ul style="list-style-type: none"> – Ośrodki lecznicze są oddalone dużo kilometrów od gminy – Słabo rozwinięta komunikacja w celu przyjechania do GKRPA lub dotarcia do ośrodków leczniczych
o Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Pomóc osobie uzależnionej wyjść z nałogu – Zawieranie współpracy z innymi instytucjami i ośrodkami leczniczymi 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak współpracy z osobami uzależnionymi – Ponowne uzależnienie się osób po skończeniu terapii odwykowej

EDUKACJA

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Indywidualizacja procesu nauczania w wyniku małych grup szkolnych – dobre zaplecze lokalowe (duża, w miarę nowa szkoła) – udział szkoły w projektach zewnętrznych pozwalających na ciągle osprzętowanie szkoły w nowoczesne narzędzia edukacyjne – wielokulturowe bogactwo historyczne regionu – oryginalność i ograniczony obszar występowania kultury karpackiej w skali kraju – placówki filialne ośrodka kultury w niemal każdej wsi (świetlice wiejskie) – duża aktywność sołtysów i wiejskich liderów – funkcjonowanie silnych NGO-sów – dobra baza lokalowa infrastruktury publicznej w większości miejscowości (świetlice wiejskie, remizy itp.) dająca podstawę organizacyjną do podejmowania inicjatyw społecznych	<ul style="list-style-type: none"> – duże oddalenie uczniów od szkoły (konieczność dojazdów) ograniczająca możliwość korzystania z zajęć pozalekcyjnych – duże oddalenie od ośrodków wspomagających edukację (muzea, laboratoria, ciekawe miejsca) – brak dużych profesjonalnych placówek kultury (muzea, kina filharmonie) – ograniczona oferta lokalnego domu kultury – słabe zainteresowanie osób młodych aktywnością wolontariacką i społeczną – niska aktywność podmiotów społecznych w aplikowaniu o środki zewnętrzne na rozwój lokalnych społeczności – duże rozproszenie miejscowości na terenie gminy
○ Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – napływ nowych mieszkańców w innych części Polski	<ul style="list-style-type: none"> – Zmniejszająca się dzietność – Ujemny przyrost naturalny w gminie

- informatyzacja procesu nauczania wyrównująca szanse uczniów w całym kraju
- rządowe programy wsparcia systemu edukacji (np. komputery dla dzieci z rodzin pracowników PGR)
- rozwój (rozrastanie) j lokalnych imprez kulturalnych
- „moda na Bieszczady”
- cyfryzacja procesu udziału w szeroko rozumianej kulturze, umożliwiającą dostęp wszystkim ludziom dostęp do tych samych dóbr kultury
- funkcjonowanie funduszu sołeckiego

- Malejące zainteresowanie kulturą regionalną
- wypalenie lokalnych liderów
- brak zainteresowania mieszkańców działalnością non profit

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

- Realizacja poradnictwa psychologicznego;
- Udzielanie informacji dla osób niepełnosprawnych w ramach pracy socjalnej;
- Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych;
- Udzielanie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym;
- Realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych;
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników GOPS zajmujących się problematyką niepełnosprawności;
- Współpraca instytucji świadczących pomoc i usługi na rzecz rodziny przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- Rozwój partnerstwa lokalnego w zakresie wsparcia rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemem alkoholowym;
- Systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych poprzez badanie typu tajemniczy klient;
- Przygotowanie kampanii mającej na celu zwiększenie świadomości społecznej nt. szkodliwości alkoholu oraz tytoniu;
- Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych – powinny dotyczyć wszelkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz ich rodziców i opiekunów;

- Współpraca mediów, rodziny, szkolnictwa, instytucji pomocy społecznej i służb porządkowych w celu włączenia działań zapobiegających patologiom w inne dziedziny funkcjonowania społeczności;
- Realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w gminie;
- Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w szkole i środowisku rówieśniczym;
- Współpraca środowisk nauczycielskich w zakresie profilaktyki uzależnień;
- Wspieranie funkcjonowania osiedlowych i wiejskich klubów.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania;
- Realizacja projektów/działań informacyjnych oraz promujących zdrowy styl życia;
- Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia, realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie;
- Intensywne wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej poprzez organizację przedsięwzięć o charakterze prozdrowotnym;
- Promowanie dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych gminy i okolic.

VIII. CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

W niniejszej Strategii wizję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Lutowiska, jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców, które:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej (zwłaszcza integracji seniorów), ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania ubóstwu i marginalizacji społecznej;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę zdrowotną.

Dodatkowo, jak zostało to już wskazane, w Strategii Rozwoju Gminy, jednym z celów operacyjnych jest: „Poprawa standardu i jakości życia mieszkańców”. W ramach tego celu, wyróżniono następnie 16 celów strategicznych oraz przypisano do nich zadania.

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny należy sformułować w następujący sposób:

**Gmina Lutowiska – bezpieczna, spokojna, przyjazna i otwarta dla mieszkańców,
zapewniająca wysoki standard życia.**

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (nieznacznie zmodyfikowanych), z uwzględnieniem bieżących zmian. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.**
- III. Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo.**

2. Cele operacyjne i ich realizacja (kierunki działania)

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin</u> <u>dysfunkcyjnych</u>		
<u>Cele operacyjne:</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
<p>1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin</p> <p>2. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie</p> <p>3. Wspieranie rodzin wielodzietnych</p> <p>4. Wspieranie dzieci i młodzieży utalentowanej z rodzin zagrożonych wykluczeniem.</p> <p>5. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną</p>	<p>→ Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>→ Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin</p> <p>→ Usprawnienie współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się polityką społeczną i socjalną</p> <p>→ Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy</p> <p>→ Edukacja rodziców i dzieci w zakresie przeciwdziałania agresji</p> <p>→ Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży</p> <p>→ Organizowanie wypoczynku dla dzieci szczególnie z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych</p> <p>→ Organizowanie dokształcania dla dzieci szczególnie zdolnych z rodzin ubogich</p> <p>→ Organizowanie dokształcania dla dzieci mających problemy z nauką</p> <p>→ Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci szczególnie zdolnych</p> <p>→ Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego</p> <p>→ Wdrażanie programów edukacyjnych dla rodzin z problemami wychowawczymi</p>	<p>Za realizację wszystkich działań odpowiadają:</p> <p style="text-align: center;">Wójt</p> <p style="text-align: center;">GOPS</p> <p style="text-align: center;">Zespół Interdyscyplinarny</p>

	<ul style="list-style-type: none"> → Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną → Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, → Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin wielodzietnych → Podniesienie skuteczności interwencji w przypadku konfliktów rodzinnych 	
<p><u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy (gminny), fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze państwowe, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).</p>		
<p><u>Cel Strategiczny nr II</u> <u>Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</u></p>		
<u>Cele operacyjne:</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
<p>1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych</p> <p>2. Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>3. Aktywizacja i pomoc seniorom</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Szkolenia i warsztaty aktywizacyjne dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz seniorów. → Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne. → Minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia → Wsparcie osób ubogich w zakresie mieszkalnictwa socjalnego → Przyznanie świadczeń finansowych → Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób niepełnosprawnych → Realizacja programu dożywiania dzieci i młodzieży 	<p>Za realizację wszystkich działań odpowiadają:</p> <p>Wójt</p>

<p>4. Wsparcie osób ubogich</p> <p>5. Przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia w rodzinach objętych pomocą społeczną</p> <p>6. Zminimalizowanie niekorzystnych zjawisk społecznych</p>	<p>→ Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem</p> <p>→ Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego</p> <p>→ Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców gminy</p> <p>→ Poradnictwo rodzinne i specjalistyczne: psychologiczne, prawne</p> <p>→ Wdrażanie programów profilaktycznych</p> <p>→ Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków uzależnień</p> <p>→ Prowadzenie kontroli w punktach sprzedaży alkoholu</p> <p>→ Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych</p>	<p>GOPS</p>
---	--	-------------

Finansowanie – budżet samorządowy (gminny), fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze państwowe, np.: PFRON, Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych (Aktywni+, ASOS), fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Cel Strategiczny nr III
Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo

<u>Cele operacyjne:</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
<p>1. Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej</p>	<p>→ Pobudzanie oddolnych inicjatyw</p> <p>→ Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności</p> <p>→ Organizacja różnego rodzaju imprez integracyjnych</p>	<p>Za realizację wszystkich działań odpowiadają:</p>

<p>2. Promocja społeczeństwa obywatelskiego</p> <p>3. Rozwój inicjatyw aktywizujących życie lokalnej społeczności</p> <p>4. Wsparcie i aktywizacja osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych</p> <p>5. Ograniczenie problemu uzależnień</p> <p>6. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia.</p> <p>7. Wzrost wiedzy i świadomości ekologicznej.</p>	<p>→ Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie</p> <p>→ Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych</p> <p>→ Tworzenie projektów i programów promujących i wzmacniających wolontariat</p> <p>→ Promowanie aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych</p> <p>→ Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych</p> <p>→ Likwidacja barier architektonicznych</p> <p>→ Prowadzenie kampanii mającej na celu podniesienie świadomości o zagrożeniach wynikających z uzależnień</p> <p>→ Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i niepełnosprawnych</p> <p>→ Promocja modelu zdrowego stylu życia</p> <p>→ Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych</p> <p>→ Podnoszenie znaczenia problemu otyłości oraz wad postawy u dzieci i młodzieży</p> <p>→ Promowanie prowadzenia profilaktyki zdrowotnej (m.in. w zakresie wykrywania chorób nowotworowych, realizacji obowiązku szczepień)</p>	<p>Wójt</p> <p>GOPS</p> <p>Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>
<p><u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy (gminny), fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze państwowe, np.: PFRON, Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych (Aktywni+, ASOS), fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).</p>		

IX. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- wzrost aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej);
- wzrost aktywności instytucji pomocowych, powiązany z wzrostem zaufania do tychże instytucji;
- zmniejszenie ilości oraz ogólnej skali problemów społecznych.

Prognozowane zmiany Gmina osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

<u>Problem społeczny</u>	<u>Prognoza zmian</u>
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby osób bezrobotnych, – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej. – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych, – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych, – wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,

Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami, – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu, – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny.
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> – poprawę warunków życia mieszkańców, – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym,
Przemoc w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą, – ochrona ofiar przemocy, – prowadzenie specjalistycznych terapii dla sprawców przemocy, – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej. – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych, w tym tworzenie dziennych domów pomocy.

X.SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lutowiska zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy ; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie Strategii;
- b) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją Strategii;
- c) GOPS – jednostka organizacyjna, odpowiedzialna za koordynowanie realizacji Strategii.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji Strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gmina Lutowiska będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na

temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Dane na temat realizacji Strategii przyjmą formę dodatkowej informacji, zawartej i przedstawianej łącznie ze sprawozdaniem rocznym z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z uwzględnieniem realizacji celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

Wskaźniki realizacji działań :

- liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego psychologicznego i prawnego
- liczba osób objętych działaniami w zakresie sytuacji kryzysowych i problemu przemocy domowej
- liczba uczestników działań edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania agresji
- liczba dzieci uczestniczących w zorganizowanym wypoczynku
- liczba dzieci uczestniczących w zajęciach dodatkowych
- liczba programów edukacyjnych dla rodzin z problemami wychowawczymi
- liczba szkoleń pracowników zajmujących się pomocą i integracją społeczną
- liczba rodzin z dziećmi objętymi wsparciem ośrodka pomocy społecznej
- liczba szkoleń i warsztatów dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz seniorów
- liczba osób bezrobotnych
- liczba mieszkań komunalnych i socjalnych
- liczba osób korzystających ze świadczeń finansowych
- liczba placówek wsparcia dziennego
- liczba dzieci i młodzieży korzystających z programu dożywiania

- liczba asystentów rodziny
- liczba zorganizowanych imprez rekreacyjno-integrujących
- liczba wdrożonych programów profilaktycznych
- liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu
- liczba istniejących lokalnych organizacji
- liczba wolontariuszy
- liczba działających lokalnych klubów seniora
- liczba miejsc z wykonaną likwidacją barier architektonicznych
- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
- liczba imprez sportowo-rekreacyjnych dla mieszkańców
- liczba kampanii promujących profilaktykę zdrowotną

AKTUALIZACJA STRATEGII

Przeeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się co roku, wraz z analizą informacji dodatkowej do raportów GOPS. W przypadku wystąpienia konieczności aktualizacji Strategii, każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Prace te poprzedzone będą analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji Strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej. Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów (dane statystyczne, ankiety, sondaże opinii publicznej) i wyników monitoringu Strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji, a także dokonana zostanie weryfikacja poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.